

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

קדושים

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כב

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' חנן הלוי ב"ר אברהם הלוי ז"ל לוינ
נפטר ביום ל' ניסן - אדר"ח אייר ה'תשנ"ו
וזוגתו מרת אסתר רחל ב"ר אלי' מיכל ז"ל לוינ
נפטרה ביום וא"ו שבט ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הרה"ת ר' מנחם מענדל הלוי וזוגתו מרת דאבא שיחיו
ומשפחתם שיחיו לוינ

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

קדושים

א. „להוסיף לכם תבואתו“

לאחר שנאמרים בתורה דיני ערלה וזכר רבעי, נאמר²: „ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלקיכם“.

רש"י מצטט את המילים „להוסיף לכם תבואתו“, ומפרש: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו, שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות“.

בפשוט מסבירים³, שרש"י רוצה להבהיר שהמילים „להוסיף לכם תבואתו“ אינן מהוות המשך („דבוק“) ל„ובשנה החמישית תאכלו את פריו“ – כי, כיצד ייתכן לומר שעל „תאכלו את פריו“ יינתן השכר של „להוסיף לכם תבואתו“! – אלא מילים אלו קשורות לפסוקים הקודמים, העוסקים בשמירת המצוה: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף...“.

אך אין מובן מדוע מאריך ומרחיב רש"י בלשונו בפירוש, והרי, לכאורה, צריך היה לומר בקצרה, בדומה לפירוש ה„אבן עזרא“⁴, ש„להוסיף לכם תבואתו“ הוא „דבק עם קדש הלולים“, וכדומה. או, כדברי הרשב"ם⁵ „להוסיף לכם תבואתו – (לכך תזכו) אם תעשו כאשר צויתי“.

ואף אם נסביר באופן דחוק ביותר, שרש"י רוצה גם להבהיר את המשמעות של „להוסיף לכם תבואתו“ – שמשמעות מילים אלו היא „בשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות“⁶ – גם אז יכול היה רש"י לומר בקצרה: „להוסיף

לכם תבואתו – בשכר המצוה הזאת אני מברך לכם פירות הנטיעות“?

– מדוע מאריך רש"י וחוזר על דבריו: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו (ולאחר מכן הוא ממשיך) שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיעות“?

ב. „הזאת; פירות הנטיעות“

בנוסף לכך יש עוד כמה דיוקים בלשון רש"י, ומהם:

(א) „המצוה הזאת שתשמרו...“ – מהו הדיוק בתוספת „הזאת“? אילו היה רש"י אומר „כשתשמרו המצוה“, וכדומה, ללא ההדגשה „הזאת“ גם אז היו יודעים שמדובר על מצוה זו, שעליה מדובר לפני כן בפסוקים?

(ב) „אני מברך לכם פירות הנטיעות“ – מדוע משנה רש"י מלשון הפסוק, שבו מופיע הביטוי „תבואתו“?

אף אם רש"י צריך להבהיר שהמשמעות של המילה „תבואתו“ כאן איננה⁷ במובן של תבואות השדה, אלא נטיעות הכרם, כהתחלת העניין⁸: ונטעתם כל עץ מאכל – גם אז צריך היה רש"י לומר בקצרה „לברך לכם הפירות“, או „הנטיעות“. מה פשר כפל הלשון „פירות הנטיעות“?

ג. דברה תורה כנגד יצר הרע...

לאחר מכן ממשיך רש"י ואומר: „היה רבי

(1) קדושים יש, כג'כד.

(2) שם, כה.

(3) ראה ס' הוכרין, משכיל לדוד ובאר יצחק כאן.

(4) עה"פ.

(5) ושולל בזה פ' ריה"ג בתו"כ כאן, ועוד.

(6) אבל דחוק, כי מסתימת לשון רש"י שבהערה הבאה

(וכן – ל' הכתוב תצא כב, ט) משמע שאין בפירוש זה

חידוש.

(7) ראה רש"י בהר כה, כ. וראה גם רד"ק כאן.

(8) יט, כג.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה“.

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות“.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הגדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה“, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה“, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל“

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

בנוסף לכך יש להבין מדוע מביא רש"י ענין זה עם שמו של בעל המאמר, שהרי, כאמור פעמים רבות, רש"י מציין את שם האומר רק כאשר פרט זה מוסיף להבנת הפירוש.

ויותר מכך: בענין זה עצמו מדייק רש"י ואומר „היה רבי עקיבא אומר“, שרבי עקיבא היה נוהג לומר מאמר זה תמיד – מה מוסיפה הדגשה זו¹³ להבנת הענין?

ד. שכר מצוה – כנגד יצר הרע?

במאמר זה עצמו – שרש"י מביאו בשם רבי עקיבא – אין מובן:

ישנן מצוות רבות, שבהן מציינת התורה את שכר המצוה, ורש"י אינו מפרש לגביהן, שהתורה מציינת את שכר המצוה „כנגד יצר הרע“ – כלומר, שלולא השכר לא יאפשר היצר הרע לקיים את המצוה.

מנין נובע ההכרח, שדוקא שכר זה שונה משכרן של מצוות אחרות, ונאמר „כנגד יצר הרע“, ולא משום שהוא מגינע לאדם משום שהצטער חנם ארבע שנים?

בשלמא, לגבי הפרשה של „יפת תואר“ מובנים דברי רש"י¹⁴ על „ולקחת לך לאשה“¹⁵, האומר „שלא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע“, כי כפי שמבאר רש"י, „אם אין הקדוש־ברוך־הוא מתירה ישאנה באיסור“. כלומר, בעצם היה זה צריך להיות דבר אסור¹⁶, אך הקדוש־ברוך־הוא מתירה, ומתוך ענין זה עצמו מובן שהוא נאמר „כנגד יצר הרע“¹⁷.

עקיבא אומר דברה תורה כנגד יצר הרע, שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם, לפיכך נאמר להוסיף לכם תבואתו“.

לשם מה מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא?

יש המפרשים⁹, שבכך מתרץ רש"י מדוע מופיע השכר לאחר „ובשנה החמישית תאכלו...“ ולא לפני כן כשכתובה שמירת המצוה, שעליה ניתן השכר – ולכן מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא¹⁰, שהשכר ניתן משום ש„ארבע שנים אני מצטער בו חנם“ – שהאדם נמנע מלאכול את הפירות עד השנה החמישית¹¹, „והכי קאמר⁹ מה שתאכלוהו בחמישית בלבד, ולא... יהיה להוסיף“.

אך פירוש זה אינו ברור כל כך, כי העובדה ששכר המצוה אינו מופיע לפני כן אינה מהווה כלל שאלה לפי פשוטו של מקרא: בדרך כלל, כאשר מפורט בתורה שכר המצוה, הוא מופיע בסוף הענין. וכך בעניננו: בתחילה מציינת התורה את כל פרטי המצוה, כיצד צריך האדם לנהוג בפירותיו – „שלש שנים .. לא יאכל. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש .. (ורק לאחר מכן) ובשנה חמישית (יכול להיות) תאכלו את פריו“, ורק לאחר כל זאת מופיע שכר המצוה, שהקדוש־ברוך־הוא נותן בגללה, „להוסיף לכם תבואתו“¹².

(9) משכיל לדוד.

(10) תו"כ עה"פ.

(11) כלשון רש"י (מתו"כ), „ארבע שנים אני מצטער בו חנם“. ולכאורה צ"ע שהרי בשנה הרביעית מותר לאכול הפירות בירושלים וא"כ אינו „מצטער .. חנם“?

ומתורץ ע"פ פרש"י בפסוק שלפנ"ו, „מה מע"ש אינו נאכל בו אלא בפדיון אף זה כן“, שמוה מובן שפירות רבעי אינם שלו כ"א מה שמשולחן גבוה קוכי (וראה גם מפרשי התו"כ כאן שזוהי פלוגתת ריה"ג ורע"ק, שלריה"ג הם ממון בעלים ולרע"ק – ממון גבוה).

(12) ומש"ג, „להוסיף גו" בסמיכות ל„תאכל גו" אינה קושיה (כ"כ). כמ"ש בראב"ע כאן, ורבים כמוהם“.

לעילוי נשמת

ותיק וחסיד אי"א עוסק בצ"צ באמונה
מסור ונתון לעשות צדקה וחסד
בעל מעשים ומרץ ורב פעלים
הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה
בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד
שגלוב

מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש
ממיסדי ומנהלי הארגון "פרי"
לקרב את היהודים עולי רוסיה לאביהם שבשמים
ולהכניסם בבריתו של אאע"ה
המדריך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון
הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים
ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו'
השקיע כוחות רבים לטובת שכונת המלך
ולחיזוק כבוד רבני ליובאוויטש
זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה
נפטר בשם טוב
כ"א תמוז ה'תשס"ו
ת' נ' צ' ב' ה'

(13) ובפרט שבתו"כ (לפנינו) איתא, ר' עקיבא אומר“.

(14) תצא כא, יא (מקידושין כא, ב).

(15) תצא שם.

(16) כפרש"י תצא שם בד"ה שלאח"ו, „אפילו אשת איש“.

וראה מפרשי רש"י שם.

(17) ועד שאפילו אחרי ההיתר „אם נשאה סופו .. בן סורה

ומורה“ (פרש"י שם ד"ה ולקחת).

אך לגבי מתן שכר על מצוות באופן כללי אנו מוצאים במפורש בתורה בכמה מצוות, כדלעיל, שזוהו יסוד חשוב במצוות לדעת שהקדוש־ברוך־הוא נותן שכר על המצוות¹⁸, ואם כך, מדוע שונה שכר זה (עבור מצות ערלה וזכרם רבעי), שדוקא הוא נאמר „כנגד יצר הרע“¹⁹?

ה. „המבטיח... הבטחתי“

לאחר מכן מצטט רש"י את המילים „אני ה'“ ומפרש: „אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי“.

ואין מובן: הביטוי הנפוץ בפירוש רש"י במקרים אלו הוא, בקצרה, „נאמן לשלם שכר“²⁰. מדוע מאריך כאן רש"י בלשונו – „אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי“?

יותר מכך: לא זו בלבד שרש"י מאריך כאן בלשונו, אלא שהוא אף משנה מן הרגיל: אין הוא אומר „נאמן לשלם שכר“, אלא „נאמן לשמור הבטחתי“²¹. ועוד, רש"י משנה גם מלשונו שלו לפני כן בעניינו, שבשכרה אני מברך... „ומתבטא כאן בלשון של הבטחה – המבטיח .. לשמור הבטחתי“?

ו. „להוסיף לכם...“ – מטרת המצוה

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

השאלה המתעוררת בפסוק זה, שעליה מתכוון רש"י לענות בפירושו, אינה לגבי מקום של המילים „להוסיף לכם תבואתו“ – וכדלעיל בסעיף ג', שבפשוטו של מקרא אין זו שאלה, אלא שאלתו היא על משמעות מילים אלו:

אילו היתה התורה רוצה רק להזכיר את שכר המצוה, צריך היה להיות כתוב, כבמקומות אחרים²², „למען²³ הוסיף לכם תבואתו“ או „והוסיף לכם תבואתו“, וכדומה.

הניסוח „להוסיף לכם תבואתו“ מראה, שזוהי כוונת ותכלית המצוה – „שלש שנים... לא יאכל. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש... (כדי) להוסיף לכם תבואתו“ בדומה ל„זכור את יום השבת לקדשו“²⁴, שהמילה „לקדשו“ איננה השכר, אלא זוהי מטרת ה„זכור“.

מכך לומד רש"י, שמשמעות הפסוק היא: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו“ – אמנם, באופן כללי, יש לקיים מצוה מפני שכך ציוה הקדוש־ברוך־הוא, אך לגבי מצוה זו אומרת התורה, שמותר לקיימה מלכתחילה²⁵ במטרה „להוסיף לכם תבואתו“²⁶.

ומשום כך מאריך רש"י בלשונו: המילים „להוסיף לכם תבואתו“ אינן מדברות על שכר המצוה, אלא התורה מדברת כאן בעיקר על כוונת האדם – שהוא מקיים את המצוה כדי „להוסיף לכם תבואתו“. יוצא, אפוא, שבפירוש רש"י כאן ישנם שני ענינים: (א) המשמעות של „להוסיף לכם תבואתו“, שמדובר כאן על כוונת האדם – „המצוה הזאת

גם את זה, עד שחלק מזה – וגם מכספים אחרים דמדינות אחרות – מגיע לבנ"י, אחינו בני ישראל שיצאו זה עתה (ויוצאים כעת) ב„יציאת מצרים“, מ„מצרים“ (מלשון מיצרים וגבולים)⁶ דהמדינה ההיא, בדוגמת כפי שהי' ביציאת מצרים בפעם הראשונה, ש„וינצלו את מצרים“⁷, עד ש„אף מה שלא היו שואלים היו נותנים להם“⁸, וגם את הדברים הגנוזים⁹.

... ויהי רצון שהקב"ה יעזור לכאו"א מישראל שיהי' לו את ה„עינים לראות ו(במילא) אזנים לשמוע“ ו„לב לדעת“¹⁰ – לראות את „המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם“¹¹, את הנסים הגלויים שקורים בכל יום,

ובפרט שעומדים כבר לאחר „ארבעים שנה“¹² במדבר העמים (דגלות), במצב של „(ארבעים שנה) אקוט בדור“¹³, ואוחזים כבר ב„יבואן אל מנוחתי“¹⁴, בארץ הקודש וירושלים¹⁵, עד „שלם“, שלימות המנוחה – בגאולה האמיתית והשלימה,

ומובן א"כ, שבנ"י מוכנים כבר לכך, ויש להם כבר את ה„לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“ [כפי שהי' בשנת הארבעים לאחר יציאת מצרים, שכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות].

(18) כמפורש בעשה"ד (יתרו כ, ו ובפרש"י), ובכ"מ. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חכ"ב ע' 79-80.
 (19) להעיר מפרש"י ר"פ צו „ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס“, ומפורש לקמן בפ' בהר (כה, כ) „וכי תאמר מה נאכל“ – אבל גם במקומות אלו לא כתב רש"י „דברה תורה כנגד יצר הרע“.
 (20) כפרש"י ר"פ וארא. פרשתנו לעיל יט, י. ועוד (ראה הנסמן לקו"ש שם ע' 109 הערה 15).
 (21) ע"ד לשונו בפ' וארא שם (ו, ג. שם, ו).

22 ראה לדוגמא יתרו כ, יב.

23 וראה תיב"ע כאן: מטול כו'.

24 יתרו שם, ח.

25 ועפ"ז יל"פ לישון רש"י, תהי' להוסיף לכם תבואתו –

תהי' שמירתכם (ולא – תהי' המצוה).

26 דלא כמ"ש בבאר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן.

וראה לקמן סעיף ח.

„זמן חירותנו” – ש„בכוריהם” בה„יוניטעד ניישענס” המשיכו בניזיפה ובזיון שלו:

בימי הפורים ולאחרי זה עדיין לא ידעו מה יהי' ההמשך, עד היכן יבזו ויזיקו אותו, כמה חזק הוא ישאר, כמה הוא יצטרך להודות ולשלם, ואיך הוא ימלא אחר כל הדברים, או שהדברים יתבצעו ע"י אחרים; אח"כ בימי חודש ניסן, בימי הפסח – יצאו „בכוריהם” בניזיפה חזקה ובהחלטה למסקנא ותנאים חזקים (נוסף על ההוראות שלפני זה) איך „סאָדאַם” צריך לנהוג, וגם לראות ולוודא שהוא יקיים אותם: לשחרר את השבויים, להשיב את אשר לקח, ולשלם על הנזקים וההיזקות שעשה כעת (וגם על מה שעשה בעבר),

ובהמשך ימי החודש, עד הימים האחרונים של החודש, ניתוסף עוד יותר בהנס – שהוא הסכים להכל, וללא שום ניגוד ומלחמה,

ועד שהוא גילה כספים ורכוש שהחביא (ועד עתה לא ידעו כלל שהיו בידו).

. . . ענין נוסף בהמאורעות בזמן האחרון שרואים בהם נסים ונפלאות – הוא היציאה של ריבוי יהודים ממדינה ההיא, שהיא בדוגמת יציאת מצרים:

לאחרי ריבוי שנים של הנהגה באופן אחר לגמרי, שבהם יהודים לא יכלו לצאת משם – הרי דוקא בשנה זו ובשנה שלפני' פתחה מדינה זו את שערי' לתת ליהודים [ארויסלאַזן אידן] לנסוע לארץ הקודש [ואפילו אם, מאיזו סיבה שתהי', התעכב חלק מהם במדינות אחרות לפי שעה (בארצות הברית או אוסטרלי' וכיו"ב) בקרוב הם יגיעו (ברצון שלם ומתוך שמחה וטוב לבב) לארץ הקודש, יחד עם משפחותיהם].

ועד שהמדינה עצמה מסייעת להם לצאת, בדוגמת כפי שהי' ביציאת מצרים, שתכליתה הי' ללכת לארץ הקודש (והבאתי אתכם אל הארץ גו'⁵), כולל גם – סיוע מהדברים הגנוזים של „מצרים”, שמנצלים

שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו".
(ב) הסיבה לכך שמותר לאדם לחשוב כך, משום שכאן אמר הקדוש־ברוך־הוא באופן מיוחד שכך יהא למעשה: „שבשכרה אני מברך לכך פירות הנטיעות".

ז. הברכה ב„פירות הנטיעות”

לפי זה מתעוררת השאלה: אם משמעות המילים „להוסיף לכם תבואתו” היא שזהו שר המצוה, הרי היה מובן מדוע הן מופיעות בסוף הענין, כדלעיל.

אבל לפי פירוש רש"י, שמדובר כאן בעיקר על כוונת האדם בעת קיום המצוה, צריכות היו מילים אלו להופיע בסמוך למילים המדברות על שמירת המצוה – „לא יאכל” ככוונה של „להוסיף לכם תבואתו”?

על תמיהה זו משיב רש"י בכך שהוא משנה מלשון הפסוק „תבואתו” ואומר „פירות הנטיעות”: על ידי קביעת המילים „להוסיף לכם תבואתו” לאחר „ובשנה החמישית...” מתכוונת התורה לרמוז לאופן הברכה: המשמעות של „להוסיף לכם תבואתו” היא שלא זו בלבד שהקדוש־ברוך־הוא יתן ברכה מיוחדת בצמיחת הפירות ובגידולם, אלא שגם לאחר שייגדלו „פירות הנטיעות” של השנה החמישית, כשהם מוכנים ל„תאכלו את פרי”, תחול בהם עצמם ברכת ה' באופן של הוספה וריבוי – „אני מברך לכם פירות הנטיעות”, בדומה לדברי רש"י בפרשת בהר²⁷, „אף בתוך המעיים תהא בו ברכה”.

ח. מותר לקיים מצוה זו למען שכרה

אך עדיין אין מובן: במה שונה מצוה זו מכל שאר המצוות, אשר דוקא לגביה: (א) התורה אומרת שמותר לקיימה מלכתחילה כדי „להוסיף לכם תבואתו”. (ב) השכר עצמו שונה משכרן של שאר המצוות, ללא יחס כלל – ברכה ב„פירות הנטיעות”, כדלעיל?

משום כך מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא – „דברה תורה כנגד יצר הרע שלא יאמר אדם...”: כיון שקשה מאוד לקיים את המצוה, שהרי היהודי יכול לטעון „ארבע שנים אני מצטער בו חנם” – לכן „התירו” כנגד יצר הרע, „להתכוון לשכר המצוה בעת קיומה. וכדי „להשביע את רצון” היצר הרע מבטיח הקדוש־ברוך־הוא למצוה זו שכר שונה ומיוחד מן הרגיל.

לפי זה מובנים בפשטות דברי רש"י בהמשך „אני ה' – אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי”: כאן אין די בזירוז „נאמן לשלם שכר”, כבשאר מצוות, כי מדובר כאן על מצוה שאדם מקיימה מלכתחילה למען שכרה, ולולא זאת לא היה היצר הרע מאפשר לו לקיימה,

לכן משמעותן של המילים „אני ה'” כאן היא „המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי”, מכיון שזה הבטחה של הקדוש־ברוך־הוא ושהוא „נאמן לשמור הבטחתי”, מסתפק בכך גם היצר הרע, והוא מוכרח להסכים לקיום המצוה²⁸.

ט. רבי עקיבא במצב דומה

אך אצל תלמיד ממולה יכולה עדיין

28) וגם: ה' מקום לומר, שמכיון שמקיים המצוה בשביל לקבל פרס, לא יקבל השכר, ולכן מוכרחת ההוספה שהקב"ה מבטיח על כך, שבכל אופן יקבל השכר.

27) וְעַד יוֹ בַּפֶּרֶשׁ בַּחֻקוֹתַי כו, ה. וְרָאָה לִקְוֹשׁ [המתורגם] ח"ה (ע' 123) בַּפֶּרֶשׁ תּוֹלְדוֹת (כו, יב) ד"ה מאה שְׁעָרִים.

להתעורר שאלה: כיצד ייתכן שבמצוה זו ישנו כל כך מיתר המצוות – שמתירים לקיימה למען שכר, ויחד עם זאת מבטיחים שכר מיוחד במינו – וכל זאת לצורך מי שנמצא במצב שפל כל כך, שהדרך היחידה להשפיע עליו היא באופן של „כנגד היצר הרע“?

לכך מציין רש"י שאלה הם דבריו של רבי עקיבא, הוא אשר אמר „ואהבת לרעך כמוך... זה כלל גדול בתורה“²⁹. כמו כן רבי עקיבא „היה רגיל לזכות את ישראל“³⁰. ולפי שיטת רבי עקיבא, שלימוד זכות על כל יהודי והנסיון לעזור לו וכדומה זהו כלל גדול בתורה – מובן מדוע התורה מתעסקת עם כל יהודי ודואגת גם למי שזוקק ל„דברה תורה כנגד יצר הרע“.

לכן מדייק רש"י בלשונו „היה רבי עקיבא אומר“, שהוא נהג לחזור בתמידות על מאמר זה, כך שהענין של „דברה תורה כנגד יצר הרע“ מבטא התנהגות הקשורה במיוחד למהותו ומעלתו של רבי עקיבא³¹ – ומשום כך נהג דוקא רבי עקיבא לציין שוב ושוב את התועלת הנובעת מכך:

רבי עקיבא לא למד כלל תורה בארבעים שנות חייו הראשונות³². רק לאחר שהובטח לו שכר אם ילמד תורה, הוא הלך ללמוד³³.

(29) פרש"י לעיל פסוק יח (מתו"כ עה"פ).

(30) פרש"י סנהדרין קי, ב ד"ה שבקי'.

(31) להעיר מפ"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוסח ההגדה „הכס מה הוא – אומר“ (הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' יז).

(32) אדר"נ פ"ו, ב.

(33) כתובות סב, סע"ב ואילך*. – באדר"נ שם ד, תחלתו של רע"ק .. פעם אחת ה' עומד על פי הבאר אמר מי חקק

(*) בנדרים (ג, א) דלאחרי שנשאת לו בת כלבא שבוע א"ל זיל הוי בי רב. אבל בכדי שלא יסתור להא דכתובות. י"ל שהתנתה עמו לפני הנישואין שילך ללמוד (וכדמוכח בחדא"ג מהרש"א וכתובות שם). ובתוד"ה הרבי יהושע (שבת קג, א) שלא נשאה ענד לאחור שלמד כ"ד שנה.

יוצא אפוא, שאצל רבי עקיבא היה מצב הדומה ל„הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם“: פנייתו ללימוד תורה מהווה השלכת כל ארבעים שנות חייו הראשונות. על ידי צעד זה הוא מדגיש ששנותיו הקודמות הוא „מצטער בו חנם“, והן הלכו לריק.

בנוסף לכך – הוא הלך ללמוד תורה למען שכר³⁴, ולמרות זאת היתה הצלחתו בלימוד התורה רבה ביותר ונעלית כל כך³⁵, עד אשר „כולהו אליבא דרבי עקיבא“³⁶.

ולפיכך „היה רבי עקיבא אומר דברה תורה...“, כי גם אצלו היה מצב דומה: באמצעות הבטחת שכר הוא התחיל ללמוד תורה, ובסופו של דבר הגיע לדרגתו הנעלית.

י. „ורב תבואות בכח שור“

אך עדיין אין הכל ברור, בפנימיות הענינים: בכל אופן הרי ההכרח של „דברה תורה כנגד יצר הרע“ הוא רק לצורך מספר מועט של יהודים הנמצאים בדרגא נמוכה ביותר, ומדוע נקבעה מצוה זו עבור כלל ישראל באופן המדגיש ש„דברה תורה כנגד יצר הרע“?

ההסבר לכך הוא: הפירוש הפנימי של „דברה תורה כנגד יצר הרע“ הוא, שמהותה של מצוה זו היא להפוך את היצר הרע, בדומה

אכן זו .. מיד חזר ללמוד תורה. אבל בפשטות, ה' זה לאחרי הסיפור דכתובות, אלא שחשב שלאחרי מ' שנה בלי תורה שוב לא יוכל ללמוד, עד שראה אבן כו' ודן ק"ז בעצמו כו'. וכן משמע מנוסחא הב' באדר"נ שם „זה רע"ק שבקש ללמוד תורה הלך וישב לו על באר אחת כו' [וראה בנין יהושע לאדר"נ שם, שבזמן הסיפור באדר"נ כבר ה' לומד מקרא (וראה פירושו במש"כ שם, כתב לו א"ב ולמדה. ואכ"מ)].

(34) ראה גם עיון עיקב לע"י כתובות שם.

(35) ראה אדר"נ שם. נדרים וכתובות שם. ועוד.

(36) סנהדרין פו, א.

שלימות המנוחה – בגאולה האמיתית והשלימה,

איז פאַרשטאַנדיק, אַז אידן זיינען שוין דערצו גרייט, און האָבן שוין דעם „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“ [אַזוי ווי ס'איז געווען בארבעים השנה נאָך יציאת מצרים, וואָס כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות].

(משיחת אור ליום ד' פ' שמיני, כ"ו ניסן תנש"א)

„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“¹:

כאו"א יכול לראות בגלוי שהנסים דיציאת מצרים משתקפים כעת בהנצחון בימינו אלו – הן בעצם הנצחון והן בזמן בו הוא התרחש, ובמיוחד – בימים זכאין דחודש ניסן:

. . . עוד לפני חג הפסח – אירע ה„למכה מצרים בבכוריהם“², שה„בכורים“ דאומות העולם³ (כולל ממדינת מצרים ומדינות הערביים הסמוכות לה) – כפי החלטת באי כחם ב„אומות המאוחדות“ („יונייטעד ניישענס“) – נלחמו והיכו את „מצרים“, צורר היהודים, (מצרים מלשון⁴) „מיצר“ לישראל ר"ל,

וביום הפורים שנה זו – „שנת אראנו נפלאות“ – אירע הנצחון (כפי שהכריזו אוה"ע), והמפלה שלו, באופן ד„למכה גו“ (לא „להורג“), ודוקא באמצעות אינם יהודים („בכוריהם“), אשר נזפו בו וביזו אותו, והכריחו אותו להתחרט על פעולותיו עד אז,

והוא הוכרח להודות ולקבל ולקיים את כל הציוויים וההוראות והדרישות שניתנו לו מ„בכוריהם“: לשחרר חלק משבויי המלחמה, וגם לקיים את יתר הדברים שדרשו ממנו.

ואח"כ ה' ההמשך בזה – בחודש ניסן, ובו גופא – בימי הפסח,

איבערטראַגן (ברצון שלם ומתוך שמחה וטוב לבב) אין ארץ הקודש, צוזאַמען מיט זייערע משפחות].

און ביז אַז די מדינה אַליין איז זיי מסייע צו אַרויסגיין, בדוגמא ווי ס'איז געווען ביציאת מצרים, וואָס תכליתה איז געווען צו גיין אין ארץ הקודש (והבאתי אתכם אל הארץ גו'5), כולל אויך – סיוע פון די דברים גנוזים פון „מצרים“ (כנ"ל), אַז מ'נוצט דאָס אויך, ביז אַז אַ טייל דערפון – און אויך פון אַנדערע געלטער פון אַנדערע מדינות – קומט אַן צו אידן, אחינו בני ישראל וואָס זיינען ערשט אַרויס (און גייען איצט אַרויס) „ביציאת מצרים“, פון „מצרים“ (מלשון מיצרים וגבולים6) פון מדינה ההיא, בדוגמא ווי ס'איז געווען ביציאת מצרים בפעם הראשונה, אַז „וינצלו את מצרים“7, ביז אַז „אף מה שלא היו שואלים היו נותנים להם“8, און אויך די דברים גנוזים9.

. . . ויהי רצון אַז דער אויבערשטער זאָל העלפן יעדער איד ער זאָל האָבן די „עינים לראות ו(במילא) אזנים לשמוע“, און „לב לדעת“10 – צו זען „המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם“11, די נסים גלויים וואָס קומען פאַר בכל יום,

ובפרט אַז מ'האַלט שוין נאָך די „ארבעים שנה“12 זיין במדבר העמים (פון גלות), אין אַ מצב פון „(ארבעים שנה) אקוט בדור“13, און מ'האַלט שוין באַ „יבואון אל מנוחת“14, אין ארץ הקודש וירושלים15, ביז „שלם“,

(5) וארא ו, ח.

(6) ראה תו"א וארא גז, ב ואילך. בשלח סד, א.ב. יתרו עא, ג ואילך. ובכ"מ.

(7) בא יב, לו.

(8) פרש"י שם, ממכילתא עה"פ.

(9) ראה שמור"ר פי"ד, ג. ועוד.

(10) תבוא כט, ג.

(11) שם, ב.

(12) ולהעיר שכבר עברו ארבעים שנה מעת הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת

ה'שי"ת, כמדובר כמ"פ.

(13) תהלים צה, י.

(14) שם, יא.

(15) פרש"י שם.

ואחד ההסברים לכך הוא משום שהעבודה כרוכה בצער: עבודת הנשמה מצד עצמה היא נעשית מתוך עונג, אך העבודה הרוחנית של „בירור“ הנפש הבהמית דורשת יגיעה ועמל לשבור את ההעלם וההסתר של הנפש הבהמית, על ידי אתכפיא.

ולכן הכרחי שיהיה לפני כן צער של ארבע שנים, שבהן אין הנפש הבהמית נהנית41 מן התבואה.

ועל ידי אתכפיא זו, מגיעים לידי אתהפכא עד אשר מגיעים לידי „להוסיף לכם תבואתו“ – ורב תבואות בכח שור.

(משיחת ש"פ אחו"ק תשכ"ח.

ש"פ קדושים תשל"ו)

ל„ואהבת... בכל לבבך, בשני יצריך“37, שהיצר הרע יחפוץ מעצמו לקיים מצוה38. ומשום כך השכר עבור מצוה זו הוא „להוסיף לכם תבואתו“, כי דוקא באמצעות הבירור והאתהפכא של היצר הרע ושל הנפש הבהמית נגרמת „הוספה“ אמיתית בקדושה, כפי שידוע ההסבר39 על „ורב תבואות בכח שור“40, שההוספה והמעלה הרבה בקדושה – „ורב תבואות“ באים דוקא „בכח שור“, על ידי הבירור והזיכוך של הנפש הבהמית.

(37) משנה ברכות רפ"ט (נד, א).

(38) שלא בערך יותר ממלאך רע בעל כרחו יענה אמן (שבת קיט, ב).

(39) לקו"ת האוינו עה, ריש ע"ד. ובכ"מ. וראה בארוכה ס' הערכים-חב"ד (כרך א) ע' אהבת ה' – הוספה שבה כו' וש"נ.

(40) משלי יד, ד.

(41) ראה לעיל הערה 11.

לזכות

כ"ק אדונונו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מזרנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

און דערנאָך איז געווען דער המשך בזה – אין חודש ניסן, און דעמולט גופא – בימי הפסח, „זמן חירותנו“ – אַז „בכוריהם“ אין די „יונייטעד ניישענס“ האָבן ממשיך געווען אין דער נזיפה ובזיון שלו:

בימי הפורים ולאחרי זה האָט מען נאָך ניט געוואוסט וואָס וועט זיין דער המשך, ווי ווייט מ'וועט אים מבזה ומזיק זיין, ווי שטאַרק ער וועט בלייבן, וויפל ער וועט דאַרפן מודה זיין און אָפּצאַלן, און ווי ער וועט דאָס אַלץ אָננעמען, אָדער דאָס וועט זיין דורך אַנדערע; דערנאָך בימי חודש ניסן, בימי הפסח – זיינען „בכוריהם“ אַרויס מיט אַ נזיפה חזקה און אַ החלטה למסקנא ותנאים חזקים (נוסף אויף די הוראות שלפני זה) ווי סאַדאַם דאַרף זיך אויפפירן, און אויך זעען און פאַרזיכערן אַז ער זאָל דאָס מקיים זיין: באַפרייען די שבויים, אומקערן דאָס וואָס ער האָט צוגענומען, און אפּצאַלן פאַר די נזקים און היזקות וואָס ער האָט איצטער געטאָן (און אויך אויף דעם וואָס ער האָט פריער געטאָן), ובהמשך ימי החודש, ביז אין די לעצטע טעג פון דעם חודש, איז אין דעם נס צוגעקומען נאָכמער – אַז ער האָט דערצו אַלץ מסכים געווען, און אָן קיין ווידערשטאַנד און מלחמה,

ביז אַז ער האָט מגלה געווען געלטער און רכושים וואָס ער האָט באַהאַלטן (און ביז איצטער האָט מען גאָר ניט געוואוסט אַז ער האָט דאָס געהאַט).

. . . נאָך אַן ענין אין די געשעענישן בומן האחרון אין וועלכן מ'זעט נסים ונפלאות – איז די יציאה פון אַ ריבוי אידן ממדינה ההיא, וועלכע איז בדוגמת יציאת מצרים:

לאחרי אַ ריבוי שנים פון אַ הנהגה באופן אחר לגמרי, אין וועלכע אידן האָבן פון דאָרטן ניט געקענט אַרויסגיין – איז דוקא בשנה זו ובשנה שלפני' האָט די מדינה אויפגעעפנט אירע טירן צו אַרויסלאָזן אידן זיי זאָלן גיין אין ארץ הקודש [און אפילו אויב, מאיזה סיבה שתהי', האָבן אַ טייל פון זיי זיך מתעכב געווען אין אַנדערע מדינות לפי שעה (אין ארצות הברית אָדער אוסטראליא וכיו"ב) וועלן זיי בקרוב זיך

הוספה בשורת הגאולה

י"ט.

„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“¹:

יעדערער קען זען בגלוי ווי די נסים פון יציאת מצרים שפיגלען זיך אָפּ איצטער אין דעם נצחון בימינו אלו – סיי אין דעם עצם נצחון און סיי אין דעם זמן ווען דאָס קומט פאַר, ובמיוחד – אין די ימים זכאין פון חודש ניסן:

. . . נאָך פאַר חג הפסח – איז געווען דער „למכה מצרים בבכוריהם“², אז די „בכורים“ פון אומות העולם³ (כולל פון מדינת מצרים און די מדינות ערביים הסמוכות לה) – כפי החלטת באי כחם אין די „יונייטעד ניישענס“ – האָבן מלחמה געהאַט און געשלאָגן „מצרים“, אַ צורר היהודים, (מצרים מלשון⁴) „מיצר“ לישראל ר"ל,

וביום הפורים שנה זו – „שנת אראנו נפלאות“ – איז געווען דער נצחון (ווי די אוה"ע האָבן מכריז געווען), און זיין מפלה, באופן פון „למכה גו“ (ניט „להורג“), און דוקא דורך ניט-אידן (בכוריהם), וועלכע האָבן אים נוזף און מבזה געווען, און מכריח געווען אַז ער דאַרף חרטה האָבן פון פעולותיו עד אז,

און ער האָט געמוזט מודה זיין און אָננעמען און מקיים זיין די אַלע ציוויים והוראות און פאָדערונגען וואָס ער האָט באַקומען פון „בכוריהם“: באַפרייען אַ טייל פון די מלחמה-געפאַנגענע, און אויך מקיים זיין די אַנדערע זאָכן וואָס מ'האַט פון אים געפאָדערט.

(1) מיכה ז, טו.

(2) תהלים קלו, י. וראה מדרש תהלים שם. רש"י ומצוד"ד שם.

(3) והרי כל המלכיות נקראות על שם מצרים (ב"ר פט"ו, ד).

(4) ב"ר שם.